

ÖRÖKSÉG ÉS REFORM

Emlékkötet Magyary Zoltán halálának
70. évfordulója alkalmából

Örökség és reform

**Emlékkötet Magyary Zoltán halálának
70. évfordulója alkalmából**

Tanulmány

Budapest, 2015

A tanulmány szerzői:

KISS Zsolt
MORAVCSIK Dóra
MORAVCSIK Eszter
NÁDAS Klára
PINTÉR Dóra
SEGESDI Petra
SZABÓ Liliána
ÜVEGES Anita

Szerkesztő:

MORAVCSIK Eszter

© A szerzők, 2015

© A szerkesztők, 2015

A tanulmány az NTP-SZKOLL-14 azonosítószámú,
„A felsőoktatásban működő szakkollégiumok támogatása” elnevezésű projekt
keretében, a Magyary Zoltán Szakkollégium Emberi Erőforrás és
Közmenedzsment Műhelyében készült

ISBN 978-615-5527-21-0

Kiadó: NKE Szolgáltató Kft.
Felelős kiadó: Hegyesi József ügyvezető
Nyomdai előkészítés: Tordas és Társa Kft.
Nyomdai munkák: NKE Szolgáltató Kft.

Tartalom

Tartalom	5
Előszó	7
Magyary Zoltán munkássága és öröksége	9
A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság	13
Interjú a Magyary Zoltán Népfőiskola elnökével	15
Magyary nyomában – a Techert Margit halálának 70. évfordulója alkalmából rendezett emlékkonferencia és a Magyary Zoltán Tudományos Emlékülés	19
A közigazgatás és az emberek – tények és tanulságok	23
A Magyar Területi Közigazgatási Reform – a járási hivatali rendszer visszaállítása	27
Felhasznált irodalom	37

Előszó

Magyary Zoltán a magyar közigazgatás korszakalkotó reformere, aki pályája során egy hatékony nemzeti közigazgatás megteremtéséért fáradozott. Számára az államigazgatás és a helyi igazgatás megreformálása, eredményességének növelése nem csupán munka volt, hanem élethivatás is. A Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet megalapítása mellett szüntelenül arra törekedett, hogy az általa megszerzett tudományos ismereteket átültesse a közigazgatási gyakorlatba is.

Tudósként, tanárként és közigazgatási szakemberként munkásságával mindvégig a nemzetet szolgálta, azonban a második világháború kitörésével reformtörekvései megghiúsultak. Nemcsak a háború okozta borzalmakat kényszerült elszenvedni, hanem azt is meg kellett élnie, hogy mindaz, amiért dolgozott, nem tudott kiteljesedni és megvalósulni a maga korában, így feleségével, Techert Margittal együtt az önkéntes halálba menekültek.

Immár hetven év telt el a tudós halála óta, azonban reformjai nem merültek feledésbe, hiszen ezek mindmáig meghatározó jelentőségűek a magyar közigazgatás fejlődése és fejlesztése szempontjából. Nevének és munkásságának emlékét nemcsak tudományos művek és közigazgatás-fejlesztési programok őrzik, hanem a tatai Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság éppúgy, ahogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen működő hallgatói közösségünk, a Magyary Zoltán Szakkollégium is.

Magyary Zoltán szellemiségét követve, reformjainak nyomdokaiban járva ezzel a tanulmánykötettel kívánunk méltó emléket állítani névadónk munkásságának és szellemi örökségének.

A szerzők

Magyary Zoltán munkássága és öröksége

Magyary Zoltánt nemcsak nagyszerű tanárként tartják számon, hiszen számos területen alkotott maradandót: kiváló köztisztviselő, publicista, reformer és nem utolsósorban nemzetközileg is ismert tudós volt. Sokat tett a magyar közigazgatás megreformálásáért, eredményei máig szilárd alapként szolgálnak a területtel foglalkozó tudományágak fejlődéséhez.¹ Emlékét intézmények, szervezetek (Magyary Zoltán Művelődési Központ Tata, Magyary Zoltán Szakkollégium stb.), konferenciák, tudományos társaságok őrzik napjainkban is.

A professzor 1888. június 10-én született Tatán, egy katonatiszti családban, ahol kitanácsra és fegyelemre nevelték. A közösség szolgálata iránti elkötelezettsége fokozatosan alakult ki, ami az államtudományi oklevél (1910), majd a jogtudományi doktorátus (1912) megszerzéséig repítette. 1918-tól a Budapesti Tudományegyetemen meghívott előadóként munkálkodott, ahonnan oktatói pályafutása folyamatosan felfelé ívelt. 1930-ra egyetemi tanárként elnyerte a tanszékvezetői széket. Közigazgatási és pénzügyi jogot oktatott. 1931-ben az egyetem égisze alatt megalakította a Magyar Közigazgatás-tudományi Intézetet, melynek igazgatói posztját is betöltötte. Az intézet mint „tudományos műhely” a közigazgatás-tudomány kutatásának színvonalas központjává vált.

1933-ban előadóként részt vett az V. Nemzetközi Közigazgatás-tudományi Kongresszuson Bécsben, majd 1936-ban Varsóban, a VI. kongresszuson már főelőadói szerepkörben képviselte hazánkat. Az 1937–38-as tanévben ő töltötte be karán a dékáni posztot is. 1936–1938 között kollégáival és hallgatóival a tatai járásban felméréseket végeztek az alábbi témakörökben: *gazdaságföldrajz, néprajz és szociográfia*.² „E munkálat előzménye volt az 1938 októberében Teleki Pál vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletére létesült Táj- és Népkutató Központ, ebben a Pázmány Péter Tudományegyetemen Teleki Pál gazdaságföldrajzi, Györffy István néprajzi és Magyary Zoltán közigazgatás-tudományi tanszékei vettek részt.”³ Kiemelkedő szerepe volt abban is, hogy az intézet 1938-tól 1944-ig a *Közigazgatás tudomány* című szakmai folyóiratot is ki tudta adni. Ebben az időszakban már nemzetközi hírű közigazgatási tudósként is említhetjük. Több idegen nyelven (pl. angol, német és francia) beszélt magas szinten, képességeit folyamatosan fejlesztette. Életében meghatározó volt az a számos külföldi tanulmányút, melyeken részt vett: Németország, Olaszország, Amerikai Egyesült Államok, Szovjet-Oroszország. „Angolul, franciául, németül és oroszul jelentek meg publikációi, az első három nyelven monográfiái

¹ Magyary Zoltán Szakkollégium tájékoztató kiadvány; *Magyary Zoltán, az iskolateremtő*, 8. o. 2015.04.22.

² <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/311-magyary-zoltan> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

³ <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/311-magyary-zoltan> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

is.” A szovjet front elől szökve feleségével 1944-ben Tatára, majd Héregre, az erdészházba költöztek.⁴ 1945. március 24-én a szovjet csapatoktól elszenvedett brutálisok hatására az önkéntes halálba menekültek feleségével. Magyary Zoltán személyében egy olyan nagyság távozott, aki egész élete során a köz szolgálatában állt és a köz fejlődéséért munkálkodott.

1939 júniusában jelent meg egy tanulmánya, mely az *Államelméletünk válsága* címet viselte. Ebben leírta, hogy a XIX. századi Magyarországnak át kell alakulnia XXI. századi állammá, mégpedig azért, mert az 1848-as nagy polgári fordulata óta a világ megváltozott, és ennek a fejlődésnek az eddig fennálló berendezkedés semmiképpen nem felel meg. Az idő múlásával Magyary Zoltán felfogása érdemében már nem mutatott változást.⁵ 1942-ben megírta a *Magyar Közigazgatás* című művét, melyet tulajdonképpen összefoglalónak is tekinthetünk. Ez volt az utolsó nagyobb lélegzetvételű alkotása is.

Magyary Zoltán öröksége

Magyary rendkívül céltudatos és sokoldalú ismeretekkel rendelkező tudós volt, azonban személyesen, köztisztviselőként közvetlenül is részt vett a kormányzati szervezeti újítások, illetve a közigazgatási személyzet képzésének megszervezésében. Az elismert tudós a közigazgatással szemben kívánta felállítani az eredményesség és a hatékonyság követelményét. Javasatainak jelentős részét szabotálták, ami azzal magyarázható, hogy ellentétes szemléletet képviselt az akkori kormánnyal szemben.⁶ E kudarcok után születtek meg Magyary Zoltán nagy szintézisei, különösen a Kiss Istvánnal együtt írt művek: *A közigazgatás és az emberek* (1939), illetve a *Magyar közigazgatás* (1942), melyek máig is mérvadóak a közigazgatás kutatásának és építésének szempontjából. Művei legfontosabb üzenete, hogy a közigazgatásnak egységesnek kell lennie, mert nem lehet külön kezelni az önkormányzati és az állami szektort.⁷ Magyary Zoltánt halála után nem emlegették, ennek valószínűleg politikai okok állnak a háttérben. Ugyanakkor a hetvenes évek derekán megkezdődik életművének kutatása, fejlesztése és egységesítése, amit akár rehabilitációnak is nevezhetünk, és amely elsősorban még élő tanítványainak volt köszönhető.⁸

1939-ben megjelent Magyary Zoltán a *Közigazgatás és az emberek* című tanulmánya, melyben a Tatai járásról a megállapítása a következő volt: „A Tatai Járás olyan mintajárás, amelyben a közigazgatás már nem adósa az embernek.”⁹ Mint tudós azért

⁴ <http://dti.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/311-magyary-zoltan> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

⁵ Magyary Zoltán Szakkollégium tájékoztató kiadvány. Jugovits Károly: *Magyary Zoltán, az iskolateremtő*, 9. o.

⁶ Magyary Napok 2014: Megújítás és megújulás 2014.

⁷ Lőrincz Lajos: *Magyary Zoltán helye a magyar közigazgatás-tudományban*. Magyary Zoltán emlékkötet. Complex Kiadó, Budapest, 2010.

⁸ Verebélyi Imre: *A magyar közigazgatás és a kormányzás alapkérdései Magyary Zoltán életművében*. Magyary Zoltán Emlékkötet. Complex kiadó, Bp. 2010.

ezt a járást választotta mintaként, mert Budapest közelsége, a járás adottságai és személyes kapcsolatai folytán ez volt a legdinamikusabb fejlődésűnek ígérkező közigazgatási egység. Magyary Zoltán munkásságát Reviczky János főszolgabíró segítette, aki tudományos munkáját, kutatásait és kezdeményezéseit is támogatta. Ezen járásban végzett munkássága jól alapozta meg a „Magyary-iskola” tekintélyét.¹⁰

A Tatai járás: mintajárási

Bár a járási hivatalt újjászervezték, a működési helye nem változott: továbbra is az egykori tóvárosi községháza épületében működött, illetve működik ma is, ahol Magyary Zoltán maga is munkálkodott aktív éveiben. A professzornak abban is nagy szerepe volt, hogy Tata és Tóváros 1938-ban egyesült. Az ott dolgozók akár azzal is dicsekedhetnek, hogy e közigazgatási „nyomokban” járnak nap mint nap. 1939-ben a Tatai járást 26 község alkotta, ami a 2013-as évre 10-re redukálódott. Ennek oka többek között, hogy adott községek már nem a mintajáráshoz, hanem más járásokhoz tartoznak.¹¹ A Dad nevű község például egykor a Tatai járáshoz tartozott, azonban 2013-ban és azóta is a Tatabányai járás részeként funkcionál. Azt is megtudhattuk, hogy a lakosság száma 71 738 fő, a lakóházak, lakások száma 9999 volt.¹² Ezek az adatok 2013-ra jelentős változást mutattak. A lakosok száma 38 742-ra csökkent, míg a lakásoké 15 928-ra növekedett. Az együttműködés a járások között évtizedes múltra vezethető vissza. A Tatai Többcélú Kistérségi Társulás a települések közreműködésével működik. Olyan intézményeket tart fenn, amelyek minőségi szolgáltatásokat nyújtanak a községekben, például: idősek otthona, családsegítő, gyermekjóléti szolgálat stb.

Tatai Járási Hivatal

A hivatalhoz 10 település: Baj, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Kocs, Naszály, Neszmély, Szomód, Tardos, Tata és Vértestolna tartozik, székhelye Tata. A rendelkezésre álló 2013-as adatok alapján a járási hivatal összesen 55 főt foglalkoztatott.

⁹ Magyary Zoltán: *Közigazgatás és az emberek*.

¹⁰ <http://mek.oszk.hu/09600/09618/09618.pdf> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

¹¹ <http://dfk-online.sze.hu/images/J%C3%81P/2010/3/Vereb%C3%A9lyi.pdf> (letöltés ideje: 2015. 04. 23.)

¹² Magyary Napok 2014: Megújítás és megújulás 2014.

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság

Magyary Zoltán Tata környékén szeretne volna megvalósítani a tudományos célkitűzéseit, és ez sikerült is neki. Létrehozta a magyar királyi téli gazdasági iskolát, a járási egészségházat, és szülőotthont is alapított. Neki köszönhetően született meg a helytörténeti múzeum, és a tatai fajansz történetének a megírása is az ő érdeme. Országos szinten is elismert volt, ugyanis tanárként és a Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet igazgatójaként is dolgozott.

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság elődje a Tatai Népfőiskola volt, amely 1940 őszén kezdte el működését. Ez volt az első olyan magyar főiskola, amely csak állami támogatással működött, ugyanis ezelőtt csak felekezeti népfőiskolák voltak. A népfőiskola alapvető célkitűzése volt, hogy a parasztság és a vezetők képesek legyenek együttműködni az közigazgatással. A legfontosabb alapelveket és a meghatározó tényezőket az alapítók a *Népfőiskolai Útmutatóban* rögzítették. A falusi élet válságából indultak ki, amiből kiutat kellett keresni. A válság alapja a falusi élet felbomlása, a hagyományok jelentőségének az elvesztése volt. A vezető réteg és a parasztság műveltségének differenciálódása miatt szerették volna a parasztság öntudatát erősíteni, látókört biztosítani a tanulni vágyó fiataloknak. A népfőiskola a falu számára nevelt olyan vezetőket, akik képesek lesznek a gazdakör, a szövetkezet, a község, valamint a járás élén betölteni a közigazgatási funkciókat.¹³

Az elméleti mellett fontos volt a gyakorlati oktatás is, melynek során felkészítettek a hallgatókat a hivatalokban való eligazodásra, a hivatalos beadványok készítésére. A munka 1940 és 1944 között ezen előírások keretei között zajlott. Hét tanfolyam indult, és bár az utolsó résztvevői nők voltak, a férfi többség így is megmaradt a hallgatók számában. A járás és a megye mellett a Hangya Szövetkezet is támogatta a nevelési programot, így a nevelés szövetkezeti szinten is létrejött.

Magyary Zoltán szerint a népfőiskola feladata, hogy egy fontos kulturális szükséglet elégtelen ki, azt nyújtva a népnek, amire szüksége van. Az emberek nagy része ugyanabban a közegben marad, ahol született. Ennek következtében úgy tud magán és a társain segíteni, ha a saját problémáin gondolkodik, és megoldásokat keres azokra. Emiatt fontos a nép tanulása, jóakarata és önbizalma. Ezekhez pedig a népfőiskola a legjobb eszköz. Nem elég az, hogy értelmesek az emberek, tanulnak is kell lenniük, főként a vezetőknek. A vezetők, akik a nép közül kerülnek ki, ismerik a falu dolgát, azonban ez nem elég: fontos az állam, a közigazgatás és a közgazdaság ismerete is. A népfőiskola céljának megvalósításához tervszerű programot dolgoztak ki, amely magában foglalta a rendszeres tanítást és az együttműködéssel fokozható nevelést. A gyakorlati tanácsadás is helyet kapott az elméleti tudás átadása mellett. Magyary a tatai népfőiskolai hallgatókat teljesen egyenrangú félként kezelte, ezáltal könnyebben és hatékonyabban tudta bekapcsolni őket a térségfejlesztési programba.

¹³ Lovász János: *Magyary Zoltán és a tatai medence*. A Tatai Népfőiskola (1940–44) emlékeiből. Tata, 1987. 30–31. o.

Ebben az volt a cél, hogy a járás olyan mintává váljon, ahol kevés a közigazgatás adóssága a közönséggel szemben.¹⁴ A magyar népfőiskolák közül a tatai is azok közé tartozott, amelyek fő céljuknak a nemzetnevelést tartották. Ezt a célt pedig Magyary a közigazgatáshoz kötötte.

Keresztesi József 1995. február 10-én barátainak és kollégáinak felvetette, hogy érdemes lenne Magyary Zoltán tevékenységét folytatni, melynek formája lehetne a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság. Így alakult meg 20 évvel ezelőtt, 1995. június 1-jén a Népfőiskolai Társaság. Ennek célja Magyary Zoltán szellemi hagyatékának őrzése és ápolása, illetve a népfőiskolai képzés újraindítása.¹⁵ A közéleti, a közigazgatási és a települési önkormányzati rendszer reformjának egyik fő feladata a kistérségi integráció megteremtése. Ezt a területfejlesztési és a hozzájuk kapcsolódó önszegélyező társulások útján lehet a legjobban megvalósítani. Éppen emiatt lett a társaság fő célja a vezetők képzése, az együttműködés feltételeinek kialakítása, a célkitűzések közös megfogalmazása és továbbfejlesztése. A képzésbe a munkanélkülieket is be akarták vonni, valamint a környezetvédelmi feladatok megoldását is fontolóra vették.¹⁶

Az alapszabályban megfogalmazott elképzeléseket 1996-ban kezdték el megvalósítani. Az első program az önkormányzati képzési program volt, majd az információ kezelése és felhasználása következett a kistélepüléseken. Az első bentlakásos tanfolyamot a cigány kisebbségi önkormányzatoknál dolgozó képviselők és szószólók számára szervezték. A környezetvédelmi tanfolyam pedig 1998-ban indult el. A társaság tanfolyamain a résztvevők többsége a tatai és a környékbeli települések önkormányzati képviselői közül kerül ki, de növekvő tendencia jellemzi a civil szervezetek és a polgárok érdeklődését is. A képzési programoknak szerves részét képezik az ún. „látóutak”, amelyek gyakorlati tapasztalatokat nyújtanak az elméleti ismeretek mellett. A tanfolyamok állandó helyszíne a Jávorka Sándor Mezőgazdasági Szakközépiskola, de a művelődési központban is van állandó csoport. A beiratkozott hallgatók létszáma meghaladja az 1500 főt.¹⁷

Magyary Zoltán szellemi örökségének az ápolásához hozzátartozik a szülőházán elhelyezett emléktábla, ahol minden évben tartanak megemlékezést. Ehhez egy konferencia is kapcsolódik, amely 2004 óta regionálissá bővült. A tatai szülőházon kívül Héregben is megemlékeznek Magyaryról a róla kialakított emlékhelyen. A Nemzeti Községi Társaság és a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság együttműködési megállapodást kötött azért, hogy Magyary Zoltán szellemi örökségét őrizzék, ápolják a szakmai hagyományokat és azokat megismertessék a fiatal generációkkal is. A megállapodás szerint a felek szakmai konferenciákat, tanácskozásokat szerveznek Magyary Zoltán születésnapjához és munkásságához kapcsolódóan. Az együttműködés keretein belül a Magyary Zoltán Szakkollégium tagjainak, valamint a Közigazgatás-tudományi Kar hallgatóinak lehetőségük lesz a gyakorlatban is megismerni a közigazgatási munkát Komárom-Esztergom megye településein.¹⁸

¹⁴ Kiss István: *Így láttam Magyary Zoltánt*. A Tatai Népfőiskola (1940–44) emlékeiből. 107–111. o.

¹⁵ www.tata.hu/621/magyary_zoltan_nepfoiskolai_tarsasag

¹⁶ Keresztesi József: *Bemutatkozik a Tatai Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság*. Tata, 1998.

¹⁷ <http://magyary.webnode.hu/a-tarsasag-multja/>

Interjú a Magyary Zoltán Népfőiskola elnökével

„Az államot közel kell hozni az állampolgárokhoz, a közigazgatásnak »emberarcúvá« kell válnia.”

(Magyary Zoltán)

A Magyary Zoltán Szakkollégium és a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság között fennálló együttműködés keretében, Magyary Zoltán halálának 70. évfordulója alkalmából, kutatásunk elmélyítése és gyakorlati szempontú megközelítése céljából interjút készítettünk Keresztesi Józseffel, a népfőiskola korábbi elnökével. A kötetlen interjú keretében számos érdekességet megtudhattunk a népfőiskola kialakulásáról, a kezdeti nehézségekről, a sikerekről és természetesen névadónk, Magyary Zoltán munkásságáról.

– *Milyen körülmények vezettek a népfőiskolai kialakulásához? Milyen nehézségekkel álltak szemben?*

– Akkoriban népművelőként dolgoztam. Ez tipikusan olyan szakterület volt, ahol mindig voltak kezdeményezések. Azonban – mint akkoriban mindent – a népfőiskolát is fenntartásokkal kezelték. Emellett a környék és én is fontosnak tartottuk ezt az intézményt, bár voltak olyanok is, akik nem tartották lényegesnek a népfőiskolát, így maga a folyamat abbamaradt, de csak egy időre. Amikor 1993-ban Oroszlányban megalakult az ottani népfőiskola, még inspirálóbb volt számomra, hogy folytassam ezt a kezdeményezést. Így újraindult a próbálkozás. Márkus Jenő református tiszteletes fiát, Márkus Mihályt kerestem fel, őt kértem fel arra, hogy vállalja az elnökséget. 1995. június 1-jén 23 alapító taggal kezdte meg működését a társaság azzal a céllal, hogy Magyary Zoltán emlékét, szellemi hagyatékát ápoljuk.

– *Milyen programokkal kezdődött a társaság élete?*

– Bevételeink elsődlegesen pályázati forrásokból származik. Az első pályázaton nyert összegből rendezhettük meg első programunkat 1996-ban, melyet elsősorban a környékbeli önkormányzati képviselőknek rendeztünk. Mindenképp sikeres kezdésnek mondhatjuk, mert nagy volt az érdeklődés: 70-80 fő jelentkezett, ebből körülbelül 40 végezte el a tanfolyamot. Ezután próbáltuk szélesíteni a programok listáját, és minél többeket bevonni. A következő a kisebbségi képviselők programja volt. Erre 25 fő jelentkezett, akik végig is csinálták a programot. Az egyhetes tanfolyam bentlakásos volt. Ez már az eredeti, dán népfőiskolai minta alapján szerveződött, így ez a lépés nagy eredménynek számított. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után már a fiatalabb korosztálynak is több programot tartottunk. Az előadók többnyire kormányzati és más helyi szakemberek, tisztviselők.

¹⁸ www.nepfoiskola.hu/userfiles/Magyary.pdf

– *Ezekén kívül még hogyan őrzik Magyary Zoltán emlékét?*

– 1996-ban helyeztünk el egy emléktáblát Tatán. Innen indult el a Magyary-konferenciák hagyománya, amit azóta is évről évre megszervezünk. A tavalyi háromnapos volt. A népfőiskola kezdett országossá válni, és természetesen Magyary neve is már mindenhol iránymutatásként szolgált.

– *Olvastam, hogy OKJ-s képzéseket is rendeztek már. Ez nagy előrelépésnek számít.*

– A Nemzeti Civil Alap megalakulásától kezdve már garantáltak voltak a pályázati kiírások, több lehetőség kínálkozott. 2005-ben szerveztük meg az első OKJ-s képzésünket a TÁMOP keretében. Többek között a szociális gondozó és ápoló szakmát is ki lehetett tanulni.

– *Milyen a fiatalok aránya a tanfolyamokra jelentkezők között?*

– A fiatalokat leginkább a nyelvtanfolyamok érdeklik, de nem mondható, hogy közülük olyan sokan látogatják a programjainkat. Az „általánosabb” témájú programokra leginkább az idősebb korosztály jár, ezek a természetvédelmi, környezetvédelmi, egészségügyi és vallási témájú előadások. Ezek ingyenesek. Azonban fizetősök is vannak, ilyen volt például a számítógépes tanfolyamunk.

– *Mikor a népfőiskolákról olvastam, a következő idézetet találtam: „A népfőiskola a szó megszokott értelmében sem nem iskola, sem nem főiskola. Itt nem a tanároknak kell kérdezgetniük, »feleltetniük« a tanulókat. Éppen ellenkezőleg: a tanulóknak kell kérdéseket föltenniük a tanároknak, s jaj nekik, ha nem tudnak válaszolni.” (Grundtvig) Ez a fajta interaktivitás jelen van itt, a Magyary Zoltán Népfőiskolán is?*

– Ez a résztvevők aktivitásától és természetesen a tanároktól is függ, hogy mennyire tudják bevonni a hallgatóságot. A vezetés azonban arra törekszik – és ezt igyekszünk is az előadóknak is jelezni –, hogy buzdítsák a hallgatókat, próbálják bevonni őket az előadásba, beszélgessenek. Úgy gondolom, hogy egy ilyen közegben jobban ki lehet bontani azokat a kérdéseket, amelyeket egy hagyományos tanár–diák kapcsolatban talán annyira nem. Egy pszichológiai témájú sorozatban például nagyon aktív volt a hallgatóság.

– *Mit tudna mesélni a közösségi életről?*

– Egy baráti társaságnak is lehetne nevezni. Ez különösen az idősebb korosztály számára kiemelkedő jelentőségű, hiszen sokan már egyedül élnek, így a jó társaság, a közösség fontos szempont. Éppen ezért a jövőbeli tervek között szerepel a „klub-szerű” programok kialakítása.

– *Mondana még néhány gondolatot arról, mit terveznek a jövőben?*

– Az elmúlt évek során azt tapasztaltuk, hogy a népfőiskolai képzési forma, főleg a bentlakásos képzés sok lehetőséget rejt magában. Többek között alkalmas az új ismeretek átadására, azoknak az emberi értékeknek erősítésére, fejlesztésére, amelyek nélkülözhetetlenek a települések és az ott élő közösségek eredményes működé-

séhez, valamint a demokrácia feltételeinek megteremtésére és annak gyakorlására. A népfőiskola jövőbeli tervei között szerepel az is, hogy ki tudja elégíteni azokat az igényeket, amelyek napjainkban befolyásolják az önkormányzati működést. A települések fejlesztéséhez is megpróbálunk tanácsokat adni, alternatívákat kínálni az egyes problémák megoldására. Arra is ügyelünk, hogy a polgárok aktívan kivegyék a részüket a helyi demokrácia feladataiban, jobban be tudjuk őket vonni a döntésekbe, még ha „csak” arról is van szó, hogy felújítsuk-e a játszótérét. A jövőben szeretnénk elérni, hogy a népfőiskola struktúrája, szervezete, működése az intézményesülés irányába fejlődjön. Ehhez nagy segítséget ad az, hogy tagjaink jelentős része gyakorló közigazgatási szakember, akik széles körű kapcsolatokkal rendelkeznek a településekkel és azok önkormányzataival. A népfőiskola közigazgatási és önkormányzati képzési szerepét szeretnénk növelni, aminek több dolog is áll a háttérében. Többek között az, hogy városunk és térsége többször is részt vett a közigazgatási szakmai programok szervezésében, valamint az elméleti elképzelések gyakorlati alkalmazásának vizsgálatában. Ez a szerepvállalásunk a kormány azon törekvése által felértékelődhet, hogy bizonyos feladatokat átad a civil szervezeteknek. Ez a feladatellátás a népfőiskola szervezésében és irányításával eredményesen történhetne.

– *Kíváncsiak vagyunk arra, hogy miket hallott Magyar Zoltán személyiségéről? Milyen embernek tartották azok, akik ismerték őt?*

– Kiss István mindig nagy tisztelettel beszélt róla, magasra értékelte őt. Véleményem szerint szakmailag és emberileg is nagy név volt – és az még ma is. A tudósok többsége sokszor megalkot valami újat, de utána nem ad támpontokat a megvalósításhoz. Magyarynál ez nem így volt, láthatjuk ezt a *Mi lesz Tatatóvárosból?* című művénel is.

Magyary nyomában – a Techert Margit halálának 70. évfordulója alkalmából rendezett emlékkonferencia és a Magyary Zoltán Tudományos Emlékkülés

„A közigazgatás nem az egyes emberek hatalma a többiek fölött, hanem a nemzet szervezete közös céljainak megvalósítására, közös szükségleteinek kielégítésére. A közigazgatásnak nincs más létjogosultsága, nincs más mértéke, mint az emberek és a nemzet szolgálata.”

(Magyary Zoltán)

Magyary Zoltán egyetemi tanár, iskolateremtő tudós, a közigazgatás tudományának művelője, akit nemzetközileg is komoly tisztelet övezett. Egész életében a tudományt és az embereket szolgálta, Istenbe vetett hite minden nehézségen átsegítette. 1945-ben azonban őt és feleségét sem kerülhette el a szovjet csapatok „felszabadító” ereje: az elszenvedett megaláztatások miatt 1945. március 24-én önkézzel vetett véget életének. Halálába vele tartott felesége is.¹⁹ Emlékének adózva minden évben emlékkonferenciát rendeznek a méltán híres tudósnak.

Az idei évben is megrendezték ezt a bizonyos emlékkonferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a Magyary Népfőiskolai Társaság, Héreg község önkormányzata, valamint Tata város önkormányzata közös szervezésében.²⁰ Idén Techert Margit halálának 70. évfordulójának tiszteletére gyűltek össze az előadók, valamint a tisztelt közönség. A rendezvénynek Héreg község adott otthont a Jókai Mór Művelődési Házban.²¹ A helyszín kiválasztását nemcsak Magyary Zoltán halála indokolta, hanem az is, hogy a professzor átfogó kutatásainak középpontjában főként az a térség szerepelt, hiszen régen a Tatai járást modellezte munkatársaival.

Emellett a résztvevők megkoszorúzták a településen a Magyary Zoltán emlékhelyet, melyet a tragikus haláleset helyszínén állítottak fel 2003-ban. A koszorúzáson részt vett dr. Belányi Márta hatósági ügyekért felelős helyettes államtitkár, dr. Peres Zsuzsanna, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának oktatási dékánhelyettese, Ströcker Zoltán, a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal igazgatója, dr. J. Nagy Éva, a Tatai Járási Hivatal vezetője, Michl József, Tata

¹⁹ In memoriam Magyary Zoltán. *Bonum Publicum*. 2015/3. márciusi szám, 39. o.

²⁰ Megemlékezés Magyary Zoltán és Techert Margit halálának 70. évfordulójáról, http://ktk.uni-nke.hu/esemenyek/2015/03/24/megemlekezes-magyary-zoltan-es-techert-margit-halalanak-70_-evfordulojarol (letöltés ideje: 2015. 05. 16.)

²¹ Az esemény programfüzete: http://ktk.uni-nke.hu/uploads/media_items/meghivo_2015_03_25_hereg.original.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 15.)

polgármestere, Nieszner József, Héreg polgármestere, valamint Keresztesi József, a Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság elnöke is.²² A koszorúzást megelőző beszédében dr. Peres Zsuzsanna egyetemi docens felelevenítette, hogy karunk és a szakkollégium hogyan ápolja Magyar Zoltán emlékét napjainkban. Emellett Magyar Zoltán munkásságának jelentőségéről is hallhattak a jelenlévők. Beszédében elhangzott: „Magyary hozta először közel Magyarországon a közigazgatást az emberhez, ő ültette át az elméletet a gyakorlatba, ötvözve a gyakorlatot a tudománnyal, a közigazgatást a közigazgatási joggal...” A szakkollégium képviselőjében Üveges Anita és Szűcs Márton szakkollégisták helyezték el koszorút az emlékhelyen.

A megemlékezés után a Jókai Mór Művelődési Házban folytatódott az esemény. A rendezvényt Keresztesi József beszéde nyitotta meg. Az elnök úr hangsúlyozta, hogy az idén húszéves népfőiskolai társaság és a szülőváros, Tata önkormányzata évek óta országos rendezvényeken idézi fel Magyar Zoltán közigazgatási munkásságának tapasztalatait. Az itteni alkalom a Nemzeti Községi Szolgálati Egyetem közreműködésével immár háromnaposra bővült. Michl József ezt követően kiemelte, hogy Tata város hosszú távú fejlesztési koncepcióját 2008-ban Magyar Zoltánról nevezték el, amit a gazdasági program további elemeivel egészítenek ki a közeljövőben. A konferencia végén annak tanulságait Popovics György, a megyei közgyűlés elnöke összegezte. A rendezvényen a fent említetteken kívül beszédet mondott Dr. Kancz Csaba kormány megbízott, Prof. Dr. Verebélyi Imre egyetemi tanár, Dr. Babus Antal osztályvezető, valamint dr. Papp Barbara történész.

Az előadást követően a szakkollégium képviselői átvehettek egy dedikált példányt Babus Antal: *Egy konzervatív úr a baloldali zarándokok között* című könyvéből. A Seres Attila (a Moszkvai Magyar Levéltári Intézet vezetője) szerkesztésében megjelent kötet bemutatja a magyar–szovjet viszony alakulását Trianon után, Magyar Zoltán Szovjetunióban végzett kutatásait, valamint Magyar a térségben lezajlott útjának utóhatásait. A kötet egy viszonylag nagy terjedelmű részét a korban ezzel kapcsolatban felkutatott dokumentumok teszik ki, ezzel elősegítve az olvasó számára, hogy megismerkedjen a kor igazgatási nyelvezetével és módszereivel. Ez tartalmas kiegészítése és magyarázata a könyv első részének.²³

Szeretnénk még röviden bemutatni Magyar Zoltán feleségének rövid életútját, hiszen az emlékkonferencia során megemlékeztek az ő munkásságáról is. Ezt az előadást dr. Papp Barbara történész tartotta.

Techert Margit filozófiatörténészként dolgozott. A későbbi Magyar Zoltánné 1900. október 17-én született Budapesten. Egyetemi tanulmányait a fővárosi bölcsészkaron végezte 1918–1923 között. Ezt követően 1925-ben egy fél évig tanult a louvaini egyetemen, és az 1926–27-es tanévben a párizsi Sorbonne-on. Ezután a Budapesti Erzsébet Nőiiskola polgári iskola tanárképzőjének franciatanára volt. Később egyetemi magántanár lett Szegeden. „Tudományos munkásságában a késő antik filo-

²² www.kormanyhivatal.hu/hu/komarom-esztergom/hirek/magyary-zoltan-halalanak-evforduloja-alkalmabol-tartottak-emlekkonferenciat (letöltés ideje: 2015. 05. 14.)

²³ Babus Antal: *Egy konzervatív úr a baloldali zarándokok között*. Budapest, Argumentum, 2014, ISBN 978-963-446-718-2

zófiatörténettel, főként a hellén újplatonizmussal foglalkozott, amelynek fő jelentőségét a szellemtörténeti idealizmus álláspontjából ítélte meg. Lefordította Plótinosz: A szépről és jóról (Bp., 1925), Istenről és a hozzá vezető utakról (Bp., 1944) c. munkáit, saját műve: A hellén újplatonizmus története (Bp., 1934).²⁴

Ezzel az eseménnyel párhuzamosan zajlott egy szintén Magyary Zoltán és felesége tiszteletére rendezett esemény.²⁵ A konferencia a Magyary Zoltán Tudományos Emlékkülés nevet kapta. Ezt az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közösen szervezte. A helyszínen beszédével köszöntötte a megjelenteket Kovács Zoltán, a Miniszterelnökség területi közigazgatásáért felelős államtitkára. Emellett előadást tartottak: Prof. Dr. Mezey Barna egyetemi tanár, az ELTE rektora, Prof. Dr. Patyi András egyetemi tanár, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem rektora, Dr. Fazekas Marianna tanszékvezető, habilitált egyetemi docens, Prof. Dr. Várnay Ernő, tanszékvezető egyetemi tanár, Dr. Koi Gyula, az MTA tudományos munkatársa, valamint Dr. Horváth Attila egyetemi tanársegéd és a Magyary Zoltán Szakkollégium Igazgatója.²⁶ „Magyary Zoltán államreformer szerepéről beszélt az emlékkülésen Prof. Dr. Patyi András. Az NKE rektora olyan fontosabb részeit emelte ki a Magyary-hagyatékna, mint az egységes szemléletű, a területiség elvét is figyelembe vevő, a feladatrendszerhez kötött közigazgatás vagy a közigazgatási bíráskodás kiterjesztése. Emellett Magyary fontosnak tartotta a közigazgatási szervezetrendszer újjáépítését, a képzést és a folyamatos továbbképzést, valamint a közigazgatás gazdaságosságának figyelembe vételét. Patyi András szerint mindezek a jelenlegi államreformnak is fontos paradigmái, amit munkája során az Államreform Bizottság is mindig szem előtt tart. Az NKE rektora kiemelte, Magyary Zoltán életében hangsúlyozottan volt jelen a humanizmus és a jogállamszeretet. A magyar közigazgatás állandó változásban van, ezért tanulságosak ma is Magyary Zoltán elképzelései – tette hozzá Patyi András. A rendezvényen előadások hangzottak el a többi között Magyary tudományszervező tevékenységéről, a költségvetési joggal kapcsolatos elképzeléseiről, valamint a Magyary Zoltán Szakkollégium munkájáról is.”²⁷

A Magyary Zoltán Szakkollégium napjainkban is ápolja Magyary Zoltán személyének szellemi örökségét. Ezt főként kimagasló szakmai munkával éri el. Ennek a munkának a keretén belül a tagok különböző tanulmányi versenyeken vesznek részt, nemcsak az egyetemen belül, hanem annak berkein kívül is. Ilyen volt például az idej OTDK, melynek állam- és jogtudományi szekcióját idén a kar szervezhette, s ezen a versenyen számos kiváló helyezéssel tisztelegthettek a részt vevő szakkollégisták a professzor emléke előtt. Emellett a tagok minden évben – az egyetemi tananyag elsajátítása mellett – külön műhelyekben foglalkoznak az oktatási elemeket olykor kiegészítő, olykor attól némiképp attól eltérő ismeretek kutatásával. Az itt el-

²⁴ Techert Margit rövid bemutatása. *Népfőiskolai Hirmondó*, 2013. június, 14. o.

²⁵ Magyary Zoltánra emlékeztek, www.elte.hu/hir?id=NW-6725 (letöltés ideje: 2015. 05. 15.)

²⁶ Magyary Zoltán Tudományos Emlékkülés, <http://uni-nke.hu/esemenyek/2015/03/24/magyary-zoltan-tudomanyos-emlekules> (letöltés ideje: 2015. 05. 17.)

²⁷ Magyary Zoltánra emlékeztek, <http://uni-nke.hu/hirek/2015/03/24/magyary-zoltanra-emlekeztek> (letöltés ideje: 2015. 05. 14.)

végzett tudományos munka eredményeként minden évben megjelenik az egyes műhelyekhez tartozó egy-egy tanulmánykötet is. Mindez kiváló lehetőséget nyújt a tagoknak a tudományos publikálásra is.

Az emlékévkapcsán a Nemzeti Közzolgálati Egyetem is aktívan kivette részét a megemlékezésből: folyóiratában egy emlékcikket jelentetett meg Magyary Zoltán idézeteivel és búcsúlevelével, valamint 2015. március 24-re megjelentette a *Magyary Zoltán összes munkái (1919–1922)* című sorozatindító kötetét.²⁸

²⁸ In memoriam Magyary Zoltán. *Bonum Publicum*, 2015/3. márciusi szám, 39. o.

A közigazgatás és az emberek – tények és tanulságok

Magyary Zoltán mint a magyar közigazgatás-tudomány úttörője pályafutása során kiemelt fontosságúnak tartotta a közigazgatás komplex, minden szegmensre kiterjedő vizsgálatát. Magyary ezen hazai kutatások eredményeit próbálta ötvözni a nemzetközi vívmányokkal, melyekkel külföldi útjai során ismerkedett meg, és így olyan fejlesztési alternatívákat próbált kidolgozni, melyek alkalmassá tehetik a magyar közigazgatást a modern társadalmi igények által támasztott feladatok ellátására.²⁹

A magyar közigazgatás vizsgálata során lehetetlen vállalkozás lett volna valamennyi közigazgatási területi egység átfogó vizsgálatát lefolytatni, ezért Magyarynak és társainak ki kellett választaniuk egy olyan járást, amely az ország egészét jellemző gazdasági, földrajzi és társadalmi vonásokat egyesíti.³⁰ A választás a Tatai járásra esett.

Magyary a ténymegállapító tanulmány megírására felkérte Kiss Istvánt is, aki Magyaryhoz fűződő viszonyáról és a tatai kutatásról így nyilatkozott: „*Jogtudományi doktorátusomra való felkészülés közben kerestem fel az akkor még kormánybiztosi tisztet is betöltő Magyary Zoltánt, hogy megkérdezzem tőle: mi a véleménye a tanyai közigazgatásról mint a közigazgatás racionalizálásának egyik problémájáról? Válaszul megbízott egy a tanyai közigazgatásról szóló tanulmány elkészítésével, egyben meghívott az Intézetbe, és így életünk közel másfél évtizedre összekapcsolódott. (...) Módszertani kísérleteknek tekinthető tanulmányaimra való tekintettel Magyary 1936-ban felhelyeztetett Budapestre, és szolgálattételre beosztott az intézetbe, ahol első feladatként egy a Tata járás közigazgatásáról írandó ténymegállapító tanulmány elkészítésével bízott meg.*”³¹

Verebélyi Imre szerint ennek a kutatásnak a jelentősége nem csupán abban rejlik, hogy a tatai járáshoz tartozó községek önkormányzatait és így magára a járásra ható tényezőket vizsgálta, valamint a közigazgatás két szegmensének, vagyis az államigazgatás és az önkormányzati igazgatás szervezetének, működésének és személyzeti vonásait tanulmányozta, hanem az eredő megfigyelések által feltárt tanulságok segíthették volna más, korabeli közigazgatási egységek munkáját is. Továbbá a mai közigazgatás néhány jellemzője is kirajzolódik a tanulmányban, így megfigyelései ma is iránymutatóak lehetnének.³²

Az összegyűjtött adatok és eredmények mellett a mű ténymegállapításokat tartalmaz magára a közigazgatásra vonatkozólag, melyen belül a szerzők kiemelt figyel-

²⁹ Berényi Sándor: *Magyary Zoltán szellemi öröksége*. In: *Tudományos füzetek 5. Magyary Zoltán munkássága*. Tata, Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1990, 5–9. o.

³⁰ Gyüszli László: *Előszó*. In: Magyary Zoltán – Kiss István: *A közigazgatás és az emberek*. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról. Hasonmás kötet. Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2010, III. o.

³¹ Kiss István, www.mzsvktata.hu/szocikkek/kissistvan.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 13.)

met fordítanak a közigazgatási szervekre és magára a közigazgatás működésére. A tanulmányban bemutatják a közigazgatás és az emberek viszonyát is, majd a szerzők megvizsgálják a megállapításokat az eredményesség szempontjából is.³³

A közigazgatás szervezetével kapcsolatban a kutatók arra a megállapításra jutnak, hogy a közigazgatásnak a változó viszonyokhoz alkalmazkodása nem megfelelő, ugyanis a szervezeti kérdések meghaladják a járás hatáskörét. A hatáskör megosztása miatt a felelősség a magasabb szintű szervezeti egységeket terheli, ugyanakkor ezek a szervek a helyi jelentőségű kérdésekkel kevésbé foglalkoznak. Ennek az egyik oka többek között az, hogy a helyi szervek nem kezdeményezik a problémás kérdések megoldását a felsőbb fórumokon. Mindebből arra lehet következtetni, hogy a közigazgatás alsóbb és felsőbb szintjeinek az együttműködése tökéletlen.³⁴

A közigazgatás működésének vizsgálata során Magyar és kollégái konstatálják, hogy a végrehajtási funkció kerül előtérbe a kezdeményezéssel szemben. Az egyes feladatok végrehajtása során ugyanis jogszabályokra vagy felsőbb hatóságok utasításaira hivatkozva cselekednek, holott sok esetben élhetnének a saját kezdeményezés jogával is, azonban így a felelősség az adott szervezetet terhelné, amit nem mernek vállalni.

A működéssel kapcsolatban szintén rávilágítanak arra a problémára, hogy a vonatkozó jogszabályok mennyisége áttekinthetlenné váltak. A sorra megjelenő joganyagok nagymértékben érintik és módosítják a korábbi rendelkezéseket, így a hatályos előírások megállapítása rengeteg időt vesz el a hatóságoktól, arról nem is beszélve, hogy helyben az összes jogszabály sok esetben nem áll rendelkezésre.

Mindezen problémák és hiányosságok ellenére az elkészült jelentés szerint a járás közigazgatási feladatainak végrehajtása általában jónak tekinthető, hiszen megfelel az adott kor rendszerének.³⁵

A közigazgatás és az emberek viszonyának vizsgálata során arra a következtetésre jutnak, hogy a községi és törvényhatósági önkormányzatok a közösség tagjainak a helyi közigazgatásban való aktív, tevékeny részvételre korlátolt lehetőséget biztosítanak. A közösség legszélesebb körű jogosítványa a képviselő-testület, a községi bírós és az esküdtek megválasztása. Azonban gyakori problémát jelent az érdeklődés hiánya, ugyanis a képviselő-testület ülésein tárgyalt ügyekről a közösség körében teljes a tájékozatlanság.

Azáltal, hogy gyenge a közösség tagjainak aktív közreműködése, növekszik a bürokratikus szervezetek és a tisztviselők szerepe és felelőssége, azonban így olyan

³² Verebélyi Imre: *A tatai járás közigazgatását vizsgáló 1939. évi ténymegállapító tanulmány tanulmányai*. In: Magyar Zoltán – Kiss István: *A közigazgatás és az emberek*. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról. Hasonmás kötet. Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2010, VI. o.

³³ Magyar Zoltán: *A közigazgatás és az emberek. Eredmények és tanulságok*. In: Magyar Zoltán – Kiss István: *A közigazgatás és az emberek*. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról. Hasonmás kötet. Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2010, 353. o.

³⁴ I. m. 354–356. o.

³⁵ I. m. 358–359. o.

helyzet áll elő, hogy az ott élők részvétele nélkül kellene megoldani azokat a feladatokat, amelyeket a helyi ügyek ellátása megkövetel. Így a közigazgatás mulasztásai elkerülhetetlenek, azonban ezek a hiányosságok mind latba esnek az embereknek a közigazgatásról való véleményalkotásánál.³⁶

A tanulmányban Magyaryék rávilágítanak arra is, hogy a helyi és önkormányzati közigazgatás működése szorosan összekapcsolódik a központi szervek és a kormány működésével, ezért a kormánynak nagy a felelőssége a közigazgatás és az emberek viszonyának alakulásában. Nem szabad azonban megfeledkezni arról a tényről sem, hogy az emberek teljes passzivitása mellett a közigazgatás nem képes a feladatait megfelelően ellátni. Éppen ezért az államnak törekednie kell arra, hogy az emberek ne kényszerből ragaszkodjanak a közigazgatáshoz, hanem meggyőződésük miatt, hiszen az állam az emberek számára annyit jelent, amennyit a közigazgatása ér. A közigazgatás azonban a választások során keresi a tömegek vezetésének lehetőségét, de nem törekszik a közösség állandó vezetését biztosító eszközök és módszerek kifejlesztésére.³⁷

Álláspontom szerint Magyary Zoltánnak és Kiss Istvánnak a fentebb vázolt megállapításai nemcsak történeti tanulságok miatt jelentősek, hanem mert a mai, modern, XXI. századi közigazgatásban is fellelhetőek bizonyos mértékben ezek a problémák, amelyek megoldását a közigazgatás csak a helyi közösség tagjainak bevonásával képes megvalósítani.

³⁶ I. m. 363–369. o.

³⁷ I. m. 370–371. o.

A Magyar Területi Közigazgatási Reform – a járási hivatali rendszer visszaállítása

A Magyar Területi Közigazgatási Reform célja

A 2010 és 2014 közötti időszakban sor került egy olyan reform megtervezésére és végrehajtására, mely a magyar közigazgatást teljes körűen korszerűsíti, és többek között a területi államigazgatást alakítja át. A Magyar Területi Közigazgatási Reform koncepciója egy olyan versenyképes, egységes, költségtakarékos államigazgatás létrehozása, mely az állampolgárok érdekeit és szükségleteit magas színvonalon szolgálja ki.³⁸

Az újjászervezés azért is következhetett be, mert a helyi szintű államigazgatási feladatok elaprózódtak, átláthatatlanná váltak. Ezért is jelentett megoldást az állami és az önkormányzati rendszer szétválasztása, illetve a járási kormányhivatalok, az integrált egyablakos ügyintézési rendszer létrehozása, egyes feladatok integrálása stb. Ahhoz, hogy ezek a változások megtörténjenek, szükség van a felállítandó járássok és a helyi önkormányzatok együttműködésére, melyre a Magyar–Norvég Kapcsolatok című projekt³⁹ is törekszik. A MaNorKA projekt norvég alapokra fektetve a formális és informális kooperáció területeinek bővítését hangsúlyozza. Ez az együttműködés megnyilvánulhat információcserében, a döntéshozatal során pedig a javaslattevésben.⁴⁰

Azonban feltehető az alábbi kérdés: Mi kell egy jó területi reformhoz? A választ Pálné Kovács Ilona 2007-es cikkében találhatjuk, miszerint a siker kulcsa a komplex szakmai megalapozottság, a politikai konszenzusra való törekvés, a világos forgatókönyv és a végrehajtás menetének gondos megtervezése.⁴¹ Az előbb felsorolt szempontok közül a szakmai megalapozottság kiemelkedően fontos a Magyar Területi Közigazgatási Reform esetében. A tervet kidolgozásában segítséget nyújtott a Magyary Zoltán racionalizálási program, emellett a 2010-es Nemzeti Együttműködés Programja és a Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program.⁴²

³⁸ Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium: MaNorKA projekt, www.manorka.net/hu/projekt-partnerek/koezigazgatasi-es-igazsaguegyi-miniszterium-kim/ (letöltés ideje: 2015. 04. 27.)

³⁹ A továbbiakban: MaNorKA projekt.

⁴⁰ Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium: MaNorKA projekt, www.manorka.net/hu/projekt-partnerek/koezigazgatasi-es-igazsaguegyi-miniszterium-kim/ (letöltés ideje: 2015. 04. 27.)

⁴¹ Bővebben lásd: Pálné Kovács Ilona: Magyar területi reform és az uniós fejlesztéspolitika. *Magyar Tudomány*, 2007., 10. szám, 1306–1315. o., 1308. o.

⁴² A továbbiakban: Magyary Program.

A reform alapjai: Nemzeti Együtműködés Programja, Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program

Az előző részben említett közigazgatási területi reform egyik legrégebbi forrásaként Magyary Zoltán 1930-as évek elején kidolgozott racionalizálási programját vehetjük számításba. Állítása szerint az állami és a községi szféra nem választható szét, nincsen külön állami és külön önkormányzati igazgatás, hanem csakis magyar közigazgatás létezik. Az egyik érve ezen kijelentése mellett nem más, mint hogy az emberek többsége a közigazgatás legalsóbb szintjével találkozik, az ottani szolgáltatást véleményezi, amely minősítés magára az államigazgatás egészére kivetül. Ennek hatására Magyary a Tatai járásban kutatást végzett annak érdekében, hogyan lehetnek minél hatékonyabbak az alacsonyabban elhelyezkedő szervek.⁴³

A területi reform kialakításához vezető legnagyobb lépéseket a kormány 2010–2014-es Nemzeti Együtműködés Programja és a Magyary Program adták meg. A Nemzeti Együtműködés Programja olyan jelmondatokat használ, mint például: „Életszerű, egyszerű, ügyfélbarát szabályozás!”, illetve „Intézményi garanciákat a szabályok egyszerűségének megőrzésére!”. Ennek tükrében megállapítható a program célja: egyszerűsített eljárások, elektronikus platform létrehozása, adatszolgáltatások számának csökkentése, azaz a túlzottan bürokratikus elemek átláthatóságának megvalósítása.⁴⁴ Megjegyezhető, hogy a program az elképzeléseit elérte, ugyanis az évek során létrejöttek a kormányhivatalok, megjelent az ügyfélkapus szolgáltatás és az interoperabilitás felé is történt közeledés.

Nem utolsósorban meg kell említeni a Magyary Programot, amely egy 5-10 év távlatában tervező stratégiai program, pontosan meghatározott célokkal és értékekkel, amikkel a fejlesztésre szoruló területek irányait rögzíti. A programot az átláthatóság jellemzi, továbbá az is, hogy a végrehajtandó lépéseket politikai ciklusokra bontja, illetve évről évre jelentést kell készíteni a megvalósításáról.⁴⁵ Megemlíti még, hogy a közigazgatás hatékony működéséhez megfelelő szervezeti struktúra szükséges, amely a szervezetrendszerben alapfeltételnek mondható. Azonban ahhoz, hogy egy költségtakarékosabb szisztéma jöjjön létre, pontosan meg kell határozni az átalakítani kívánt intézményrendszert. Jelen esetben a járási hivatalok visszaállításához Magyary Zoltán 1941-es szervezetkatasztere⁴⁶ szolgált bázisként.

A szervezeti megújításhoz vezető úton a legnagyobb változást a területi igazgatás rendszerében észleljük, mivel 2010 szeptemberétől újra léteznek a megyei és főváro-

⁴³ *Közigazgatási reformtervezetek 1867–1983*, www.jaras.info.hu/jaras/tervezetek-koncepcio-k-a-jarasrol-a-polgari-korban (letöltés ideje: 2015. 04. 24.)

⁴⁴ *A Nemzeti Együtműködés Programja (2010)*, www.egeszsegprogram.eu/nemzeti_egyuttmukodes_programja.pdf (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

⁴⁵ Dr. Merkl Zoltán: A közigazgatás és a köznevelés rendszerének reformja, kapcsolódási pontok a megváltozott működésben 2010–2014, www.bm-tt.hu/cuccion/letolt/konyvjelzo/mztan14.pdf (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

⁴⁶ Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (MP 11.0), 2011. június 10., 23. o.

si közigazgatási hivatalok. 2011. január 1-jével megkezdték működésüket a megyei és fővárosi kormányhivatalok mint a kormány általános hatáskörű területi szervei.⁴⁷ Az előbbieken kívül fontos a járási rendszer visszaállítása, melyben a járási hivatalok a megyei és fővárosi kormányhivatal alárendeltségeként, kirendelt szerveként különböző szakigazgatási szervekből és az okmányirodákból tevődnek össze. Tehát ezáltal a helyi közügyek és az államigazgatási ügyek szétválasztása is megtörténik, ugyanis számos ilyen ügyben a jegyző és a polgármester rendelkezett hatáskörrel.

A területi reform alapjainak összegzése: cél az újítás, egy olyan alacsonyabb társadalmi költségekkel működő rendszer, helyi szerv kialakítása és fenntartása,⁴⁸ melyben megvalósul a jegyző és a polgármester egyes államigazgatási feladatainak az államigazgatás területi szerveihez történő csatolása. Ezenfelül a járási szintű szervek és a megyei kormányhivatalok kirendeltségeinek integrálása sem hagyható ki. A járássok kialakításának ütemezését az 1. táblázat⁴⁹ mutatja meg.

Szakmai koncepció megvitatása	2011. július
Az önkormányzati és államigazgatás járási szintű illesztése, a szükséges jogszabályokkal	2011. október
Járási rendszer és a határok kialakítása	2012. első félév
A szervezeti felkészülés	2012. második félév
Új járási rendszer indulása	2013. január 1.

1. táblázat: A járási rendszer kialakításának ütemezése

A járási hivatal fogalma, fennállásának kezdete

A 2013. január 1-jétől bevezetett járási hivatal jellemzőinek vizsgálata során fontos tisztában lenni azzal, hogy *mi is az a járás*, ugyanis abból sok mindenre következtethetünk: a járássok kialakításáról szóló 1299/2011. (IX. 1.) kormányhatározat alapján az állam szervezetének legalacsonyabb szintű területi és szervezeti egysége, mely a hatékonyabb és költségtakarékosabb, ügyfélközpontú területi közigazgatást teremt meg. Azaz olyan funkcionális értelemben vett koncentrált, általános hatáskörű szerv,⁵⁰ mely a fővárosi és megyei kormányhivatalok kirendeltségeként lát el helyi szintű feladatokat.

Az alapterv szerint – az 1984-ben megszüntetett 97 járáshoz képest – 168 járás és Budapesten 7 körzeti hivatal lett volna, azonban a kormány az intézmények számá-

⁴⁷ Uo. 25. o.

⁴⁸ Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (MP 12.0), 2012. augusztus 31., 25. o.

⁴⁹ Forrás: Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (MP 11.0), 2011. június 10., 26. o.

⁵⁰ Patyi András – Varga Zs. András (2012): *Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében)*. Budapest–Pécs, Dialóg Capmus Kiadó. 306 o., ISBN 978-963-9950-86-3 (a továbbiakban: Patyi–Varga [2012])

nak emeléséről döntött. A növelés indoka az volt, hogy a legtöbb ügyet az állampolgárok a lakóhelyükhöz minél közelebb intézhessék, ne kelljen sokkal többet utazniuk azért, mert a megoldást csak az illetékes megyeszékhely nyújtja.⁵¹ Továbbá az emelésről szólva meg kell jegyezni, hogy a fővárosi kerületek polgármesterei is lobbiztak az ügy érdekében, ugyanis féltették az autonómiájukat. Az előbbieket követően módosult a járások számának tervezete, így 175 járási hivatal és az „egy kerület, egy járás” elvét követve 23 kerületi hivatal foglalta el a helyét az államigazgatásban.

Az akkori kormány megbízta a Hétfa Elemző Központot, hogy készítsen egy tanulmányt, melyben javaslatot tesz a megfelelő területi kialakításra. Ennek érdekében a központ egy közpotenciál-mutatót⁵² hozott létre. Ezenfelül négy körülményt vizsgált meg, hogy a járások székhelyeit meg tudja határozni: népesség, ingázási volumen, közfunkciók száma, kereskedelmi egységekkel való ellátottság.⁵³

Ezek a tényezők fontosak, hiszen nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy egy meglévő, már kiépített infrastruktúra pozitív hatásaival, lehetőségeivel élni kell, mert így nincs szükség számos beruházásra, és könnyebb központot létrehozni belőle. Az elemzés során beépítették az 1299/2011. (IX. 1.) kormányhatározat 2. e) pontját, miszerint a terület kialakításakor figyelembe kell venni más államigazgatási illetékességi területeket, továbbá igazodni kell a megyék határaihoz, hogy azokat ne metszze át, az illetékességi terület⁵⁴ ne kerüljön másik megyéhez.

A járások feladata közé tartozik az integrált ügyfélszolgálat működtetése, a gördülékeny ügyintézés az ügyfélközpontság érdekében. Emellett a fővárosi és megyei kormányhivatallal közreműködnek a kormányzati célkitűzések területi megvalósításával összefüggő feladatokban. Ennek keretén belül elláthatnak koordinációs, ellenőrzési, informatikai és képzési tevékenységet is, valamint a járási szakigazgatási szervek működtetésével összefüggő, a fővárosi és megyei kormányhivatalokról szóló 288/2010. (XII. 21.) kormányrendelet 32. § (4) bekezdésében meghatározott funkcionális feladatokat.⁵⁵

⁵¹ *Jársók kialakítása a közigazgatási reform keretében 2013-tól*, www.terport.hu/vezercikkek/jarasok-kialakitasa-a-kozigazgatasi-reform-kereteben-2013-tol (letöltés ideje: 2015. 04. 25.)

⁵² Egyedi mutató, mely figyelembe veszi a települések fontosságát, potenciáját, illetve azt, ha van olyan meglévő igény, amivel eddig még nem törődtek.

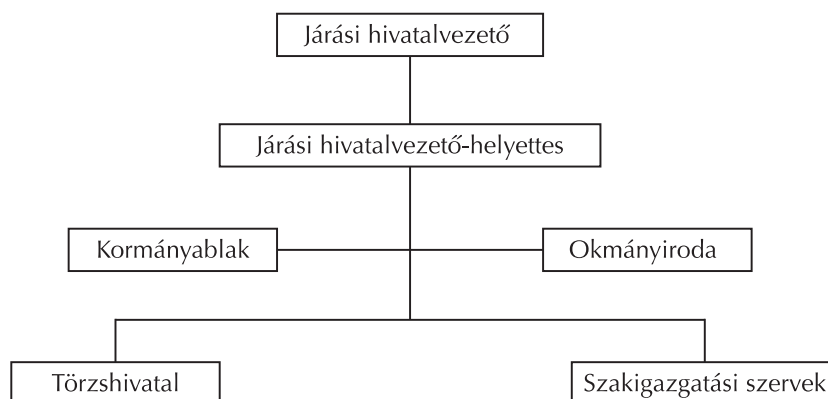
⁵³ Hétfa Elemző Központ: *A területi közigazgatás reformját elősegítő tanácsadás a modern kori járások központjainak és lehatárolásának tárgyában*. Összefoglaló tanulmány, http://hetfa.hu/wp-content/uploads/2012/02/JARAS_osszefoglalo_tanulmany.pdf (letöltés ideje: 2015. 04. 25.)

⁵⁴ A járások illetékességi területeit, székhelyeit a járási (fővárosi kerületi) kormányhivatalokról szóló 218/2012. (VIII. 13.) kormányrendelet szabályozza.

⁵⁵ 218/2012. (VIII.13.) kormányrendelet 6. § (2).

A járási hivatal felépítése

A járási hivatal a hivatalvezető által közvetlenül vezetett törzshivatalból és szakigazgatási szervekből áll. A hivatalvezetőt a kormány megbízott javaslatára a közigazgatás-szervezéséért felelős miniszter nevezi ki. A szakigazgatási szervek közé soroljuk a járási állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző szervet, a járási földhivalt, a járási hivatal munkaügyi kirendeltségét, a járási gyámhivalt és a járási népegészségügyi szakigazgatási szervet.⁵⁶ Az előbbieken kívül a járásokhoz tartoznak az okmányirodák és a kormányablakok. A járási szakigazgatási szervek a fővárosi és megyei kormányhivatal osztályaihoz igazodnak, így végezve olyan államigazgatási feladatokat, melyek korábban a jegyzőhöz tartoztak.⁵⁷ A járási hivatal felépítését a következő ábra mutatja.



1. ábra: A járási hivatal felépítése (saját szerkesztés)

A járási hivatalok jövője

A Magyar Területi Közigazgatási Reform a járási hivatalok kialakításának, visszaállításának célját elérte. A kezdetekhez a média segítségét is igénybe kellett venni, ám ma már természetes az állampolgároknak, hogy egyes ügyeiket itt kell elintézniük, sőt, több eljárást a járások által működtetett kormányablaknál is elindíthatnak. Azonban az előbbi állítást nem mondhatjuk teljes bizonyossággal stabilnak, mert ahogy a mondás is tartja: „Gyakorlat teszi a mestert!”. Tehát először mindenképp fel kell figyelni a pozitívumokra, majd utána az esetleges, ideiglenes akadályokkal foglalkozni, amit gyorsan és precízen meg kell oldani.

A járások jövőjével, illetve a területi reformmal kapcsolatban *A Területi Közigazgatási Reform jövőbeli irányai* címmel 2015 januárjában tartottak egy nemzetközi

⁵⁶ Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (MP 12.0), 2012. augusztus 31., 26. o.

⁵⁷ Patyi-Varga (2012): 306. o.

konferenciát,⁵⁸ melynek keretében diskurzusokat folytattak a reformmal kapcsolatban. Ezenfelül egy kiadványt is bemutatattak, amit az OECD készített *Magyarország kormányzati felülvizsgálata: elmozdulás a stratégiai megközelítésű állam felé* címmel.

Az OECD kiadványa derűlátóan értékelt az újítás nagyszabású jellegét, illetve a végrehajtás rövid időn belüli teljesítését. Azonban úgy véli, hogy a területi közigazgatási reform hatékonyságát a siker érdekében költségvetési kimutatásokkal, összehasonlításokkal lehetne szemléltetni. Végül, de nem utolsósorban érdemes felfigyelni az értekezés egyik legmeghatározóbb kijelentésére: a területi reform egy olyan, az egész kormányzást érintő változás része, melynek célja és hatékonysága bebizonyosodni látszik, továbbá növeli az állampolgárok bizalmát az állam iránt.⁵⁹

A kormányablak

A végrehajtó hatalom gyakorlásának legfontosabb és egyben legkiterjedtebb eszköze a közigazgatás. Egy egész országra kiterjedő, egységes és hatékony intézményrendszert és egy kvalifikált személyi állományt kialakítani egyáltalán nem egyszerű feladat. Ezen állítást az a tény is alátámasztja, hogy a közigazgatás átalakítására az elmúlt néhány évben több lépcsőben került sor, és ennek a folyamatnak közel sincs vége.

De miért van szükség a változásokra? Egyrészt az állami kiadások szempontjából is fontos, hogy egy ilyen nagyszabású intézményrendszer ésszerűen, korszerűen és hatékonyan működjön. Másik oldalról megközelítve a kérdést: nem elhanyagolható az állampolgárok elégedettsége sem, hiszen az általuk fizetett adók az intézményrendszer működtetésének a fő forrásai, így az állampolgárok jogos igénye az egyszerű ügyintézés. Tehát kijelenthetjük azt, hogy a központi költségvetés előnyös, célravezető felhasználása és az állampolgároknak a közigazgatással szemben felállított elvárásának metszéspontjában találhatóak meg az egyablakos ügyfélszolgálatok. Ezeknek az egyablakos ügyfélszolgálatoknak az a lényegük, hogy a hivatalba belépő ügyfél minden ügyét lehetőség szerint egy helyen el tudja intézni anélkül, hogy a különböző hatóságok között kelljen rohangálnia olyan igazolásokért vagy dokumentumokért, amelyeket egy korszerű informatikai rendszer segítségével a hivatalok egymás között is be tudnának szerezni. Az ügyfélszolgálati feladatkörök szétválasztásával és a legjobb szakemberek megfelelő elosztásával az egész ügyintézés gyorsítható. Ügyfélszolgálati feladatkörnek minősül:

- az információ- és segítségnyújtás;
- a benyújtott adatlapok rögzítése;
- az ügyfélkezelés, valamint

⁵⁸ *A területi közigazgatás jövője,*

www.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/teruleti-kozigazgataser-felelos-allamtitkar/hirek/a-teruleti-kozigazgas-jovoje (letöltés ideje: 2015. 04. 27.)

⁵⁹ OECD (2015): *Hungary: Towards a Strategic State Approach.* OECD Public Governance Reviews. OECD Publishing, p. 56., ISBN 978-92-64-21354-8

- a dedikált hiánypótlás (a hiányosan benyújtott kérelem esetén az ügyfélnek lehetősége van 15 napon belül pótolni azt).⁶⁰

Az egyablakos vagy más néven az integrált ügyfélszolgálat kialakítása során érdemes figyelembe venni olyan elveket, mint:

- az ügyfélközpontúság;
- a több ügyintézési csatorna biztosítása (telefon, e-mail a személyes ügyfélszolgálat mellett);
- a szolgáltatások élethelyzetek köré való csoportosítása;
- továbbá hasznos lehet az integrált kormányzati ügyfélszolgálat kialakítása során példát venni a nagyobb tapasztalattal és múlttal rendelkező piaci ügyfélszolgálati modellekből.⁶¹

Magyarországon az integrált ügyfélszolgálati feladatokat az úgynevezett kormányablakok végzik el. Hazánkban először 2011-ben jelentek meg a kormányablakok (a 2011. január 1-jén felállított kormányhivatalok ügyfélszolgálataként⁶²), amelyek a korábbi ügyfélszolgálatokhoz képest egységes arculattal rendelkeztek, egységes szabályok szerint működtek, munkájukat a hatékonyság, gyorsaság és átláthatóság jellemezte, nem utolsósorban pedig – a korábbi gyakorlattal ellentétben – minden munkanapon 12 óras nyitva tartással fogadta az ügyfeleket.⁶³

A legelső kormányablakokat megyeszékhelyeken, illetve megyei jogú városokban nyitották meg, de már a kezdetekkor elkezdődtek a felkészítő munkák a kormányablakok országos hálózatának kialakítására.⁶⁴ Az újonnan megalakult integrált ügyfélszolgálatokat a 160/2010. (V. 6.) kormányrendelet szabályozta, amely 2010. szeptember 1-jén lépett hatályba. Fő feladatuk az államigazgatási feladatok és az államigazgatással kapcsolatos ügyintézés összefogása volt területi szinten. Viszont ezeket a közismert néven *első generációs kormányablakokat* hamar felváltották az új típusú, *második generációs kormányablakok*. A 2013-ban létrejött járásoknak köszönhetően a megyénél kisebb közigazgatási területek jöttek létre. A járások a kormányhivatalok kirendeltségeivé váltak, ahol a jegyzőtől átvett államigazgatási és egyéb okmányirodai hatásköröket vonták össze. Ebben az évben nyílt meg az első, új típusú kormányablak.

Az első, illetve a második generációs kormányablakok között a különbség elsősorban az ellátandó ügytípusok mennyiségében nyilvánult meg. Amikor az első generációs kormányablakok megkezdték működésüket, akkor csupán 29 ügykörrel

⁶⁰ Drégelyi Zoltán: A működő információs társadalom, www.otk.hu/cd01/2szek/dr%C3%A9gelyi%20zolt%C3%A1n.htm (letöltés ideje: 2015. 05. 06.)

⁶¹ www.etudasportal.gov.hu/download/attachments/14975154/Integr%C3%A1lt+%C3%BCgyf%C3%A9lszol%C3%A1lat+kialak%C3%ADt%C3%A1sa.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)

⁶² Vas Zsoltné et al.: Az ügyintés során használatos alkalmazások kezelésének alapjai, http://kab2.uni-nke.hu/downloads/KAB2_5Modul_2-3-4.nap_anyaga_gyakorlati_resz.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 08.)

⁶³ http://nmkh.hu/nmkh26/images/dokumentumok/2014/Koordinacio/gyintzs_az_j_tpus_msodik_genercis_kormnyablakban-1.pptx (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)

⁶⁴ A kormányablakokról, <https://kormanyablak.hu/hu/a-kormanyablakokrol> (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)

rendelkeztek,⁶⁵ az integrált ügyfélszolgálat új típusai pedig 2014. január 1-től 265-féle ügyet láttak el, de az állampolgárok ma már 338-féle ügykörben tudnak ügyet intézni.⁶⁶ Az új típusú kormányablakokról és az ott intézhető ügyekről a kormányablakokról szóló 515/2013. (XII. 30.) kormányrendelet határoz. A második generációs kormányablakok ügykörei nem csupán mennyiségben különböznek az első generációs kormányablakokban intézhető ügytípusoktól, hanem minőségben is. Ez annyit jelent, hogy az első generációs kormányablakokhoz viszonyítva a második generációs kormányablakokban megjelennek az okmányirodai feladatok is.⁶⁷

Az integrált ügyfélszolgálatok második generációja fővárosi, megyei kormányhivatalokban és járási hivatalokban működik, és feladatukat országos hatáskörben látják el (kivéve a laccímkartya-ügyintéztést, mert az a laccím szerint illetékes ügyfélszolgálaton intézhető ügytípus).⁶⁸

A kormányablakok működtetése a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter irányítása alá tartozik, az informatikai vonatkozású kérdésekben az e-közigazgatásért felelős miniszter együttműködése szükséges. A kormányablakok működésének fejlesztésében, elemzésében és ellenőrzésében a Közigazgatás és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) vállal közreműködő szerepet.

Ha megfigyeljük a második generációs kormányablakokról szóló jogszabály [515/2013. (XII. 30.) kormányrendelet] mellékleteit, láthatjuk, hogy az integrált ügyfélszolgálatok különböző ügykörökben nyújtanak szolgáltatást az ügyfeleknek. Vannak az azonnal intézhető ügyek (pl. személyi igazolvány készítése iránti kérelem benyújtása vagy gépjármű forgalomból történő kivonása); vannak olyan ügyek, amelyeket a kormányablakok saját hatáskörükben intéznek el (pl. egyéni vállalkozói igazolvány iránti kérelem), de vannak olyanok is, amelyekben csak tájékoztatást nyújtanak (pl. különleges rendszámok igénylésének menete vagy építésügyi hatósági eljárás). A 3. számú melléklet alapján azt tapasztalhatjuk, hogy a kormányablakok nemcsak saját hatáskörükben intézhető ügyekben állnak az állampolgárok rendelkezésére, hanem közvetítő szerepet is betöltenek az állampolgárok és a szakhatóságok között. Ez a közvetítő szerep jelentősen megkönnyíti az ügyintéztést, hiszen az ügyfelek egy helyen tudnak például útlevelet igényelni és (születési vagy házassági) anyakönyvi kivonathból másolatot kérni. A hatályos jogszabály 193 olyan ügytípust sorol fel, amely a kormányablakban elindítható, és amelyet onnan továbbítanak.

A kormányablakok ügyintéztését az eljárási folyamatok ésszerűsítése mellett az is könnyíti, hogy bizonyos ügyeket az ügyfél elektronikusan is el tud intézni az ügyfélkapu rendszeren keresztül, de ha személyesen kell megjelennie (például személyazo-

⁶⁵ Az új kormányablakokról beszélt a kormány megbízott a Szolnok Televízióban, www.kormanyhivatal.hu/hu/jasz-nagykun-szolnok/hirek/az-uj-tipusu-kormanyablakokrol-beszelt-a-kormany megbizott-a-szolnok-televizioiban (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)

⁶⁶ A kormányablakokról, <https://kormanyablak.hu/hu/a-kormanyablakokrol> (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)

⁶⁷ Ügyintézés az új típusú, második generációs kormányablakban, http://nmkh.hu/nmkh26/images/dokumentumok/2014/Koordinacio/gyintzs_az_j_tpus_msodik_genercis_kormnyablakban-1.pptx

⁶⁸ 515/2013. (XII. 30.) kormányrendelet.

nosító igazolvány megújítása esetén), akkor is lehetősége van interneten keresztül pár perc alatt időpontot foglalni bármelyik, az otthonához, munkahelyéhez vagy iskolájához közeli kormányablakba.

Megjegyzendő, hogy ma már a kormányablakok ügyfélfogadása nem minden reggel 8:00-tól este 20:00-ig tart, de ez egy cseppet sem csorbított a kormányablakok hatékony működésén. Sőt, mi több, ez a változtatás lehetővé teszi, hogy a nyitvatartási időt teljesen kihasználják, elkerülve az üres, ügyfélmentes órákat, ami költségvetési szempontból kedvezőtlen állapot lenne.

A közigazgatási reform sikerességét az bizonyítja, hogy a kormányablakokban intézhető ügyeknek és maguknak a kormányablakoknak a száma az elmúlt néhány év során folyamatosan bővült és bővülőben van. A postákon, bevásárlóközpontokban, illetve nagyobb vasútállomásokon nyílt integrált ügyfélszolgálatok még elérhetőbbé teszik a közigazgatást és az ügyintézt. Ezenfelül a közigazgatás megreformálói elgondolkoztak egy olyan központi kormányablak kialakításán is, amely a nap 24 órájában fogadja az ügyeiket intézni kívánó polgárokat.⁶⁹ Az ügyfélszolgálatok egységes arculata, a modern, korszerű környezet sokkal barátságosabbá teszi az ügyintézés folyamatát mind az ügyfelek, mind pedig az ügyintézők számára, az eljárás egyszerűsítésének és ésszerűsítésének köszönhetően pedig magának a közigazgatásnak a megítélésén is sokat javíthat.

A tatabányai kormányablakok

Ahogy azt a fentiekben említettük, 2013-ban vezették be hazánkban a második generációs kormányablakokat. A továbbfejlesztett ügyfélszolgálatok egységes arculattal, egységes ügyfélfogadási idővel, folyamatosan bővülő ügykörszámmal, korszerűbb informatikai háttérrel és akadálymentesített környezetben fogadják az ügyfeleket.⁷⁰ A Tatabányán működő Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal törzshivatalát, szakigazgatási szerveit és egy kormányablakot 2013-ban az Omega Plázába, egy 14 ezer négyzetméteres bevásárlóközpontba költöztették. Az említett szervek egy helyre integrálásának célja: tovább erősíteni az ügyfélbarát közigazgatást, valamint még inkább rövidíteni az ügyintézés időtartamát.⁷¹ A szóban forgó megyei kormányhivatalt és a hozzá tartozó kormányablakot vizsgálta meg a Magyar Zoltán Szakkollégium 2015 májusában. Választásunk azért esett erre az egyablakos ügyfélszolgálatra, mert már a reform kezdetén úgynevezett „teszt kormányablakként” működött, majd első, később pedig második generációs kormányablakká vált, most pedig az itt dolgozó tisztviselők tanítják és osztják meg tapasztalataikat a többi kormányablakban dolgozóval.

⁶⁹ Járasi kormányablakok, www.jaras.info.hu/jarasi-kormanyablakok (letöltés ideje: 2015. 05. 10.)

⁷⁰ <http://hirlevel.egov.hu/2014/03/23/szolonokon-is-megnyilt-a-masodik-generacios-kormanyablak>

⁷¹ www.hir24.hu/belfold/2012/05/08/plazaba-koltozik-a-kormanyhivatal/

A kormányablak 16 ún. *front* és 6 *back office* állomással várja az ügyfeleket. Szükség is van ennyire, ugyanis a tatabányai kormányablakba jár a legtöbb ügyfél a járásban, sőt, számos alkalommal előfordul, hogy a szomszédos járásokból is átjárnak ide ügyet intézni. Az ügyfeleknek erre természetesen minden lehetőségük megvan, ugyanis a személyi ügyeket kivéve minden ügy országos illetékességű. Naponta hozzávetőlegesen 1000 ügyfél fordul meg a megyei kormányhivatalban. A központ nagysága miatt lehetőség nyílik számos országos és megyei értekezlet, konferencia rendezésére, emellett közigazgatási alapvizsgára és szakvizsgára felkészítőket is rendszeresen tartanak az épületben.

A kormányablakban mindössze 35-en dolgoznak, ami a fent is említett sok ügyfél miatt igen csekély létszám. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy az itt dolgozóknak nem csupán kormányablakokkal kapcsolatos ügyet kell ellátniuk. Szintén nehézséget jelent az itt dolgozók számára, hogy a Miniszterelnökségnek minden nap statisztikát kell készíteniük, mely óránkénti bontásban tartalmazza az ügyfélszámot, valamint az intézett ügyek fajtáját és szintjét. Emellett szükséges lenne egy egységes eljárási rend kialakítása, mellyel kiküszöbölhető lenne a különböző jogértelmezés és ügyintézés.⁷²

Pozitívumként említendő, hogy – az ügyintézés meggyorsítását szem előtt tartva – többek között bank és pénzváltó is működik a plázában. A korábbi szabályozások alapján a kormányablakok országszerte egységes ügyfélfogadási idővel működtek, 8-tól 20 óráig. A legtöbb esetben viszont ez a lehetőség kihasználatlan maradt, így a hatékonyságot, gazdaságosságot és az ügyintézők alacsony számát szem előtt tartva 2014 végétől már megszűnt ez a kööttség, és a helyi igényekhez igazítják a nyitva tartást. Az ügyfelek véleménye alapján magas színvonalon működik a kormányablak, ez mindenképpen az ügyintézőkkel szemben alkalmazott kiválasztási eljárás minőségét dicséri. Az egy helyen kialakított megyei kormányhivatal koncepciójának hatékonyságát pedig azt mutatja, hogy számos országból érkeznek szakemberek azal a céllal, hogy megfigyeljék és átvegyék a hazánkban alkalmazott módszereket.⁷³

⁷² Lángos Enikő, a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Integrált Ügyfélszolgálati Irodájának osztályvezetőjétől kapott információk alapján.

⁷³ Lángos Enikő, a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Integrált Ügyfélszolgálati Irodájának osztályvezetőjétől kapott információk alapján.

Felhasznált irodalom

Könyvek, folyóiratok

Babus Antal: *Egy konzervatív úr a baloldali zarándokok között*. Budapest, Argumentum, 2014.

Berényi Sándor: *Magyary Zoltán szellemi öröksége*. In: *Tudományos füzetek 5. Magyary Zoltán munkássága*. Tata, Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1990.

Horváth Attila: *Magyary Napok 2014: Megújítás és megújulás*. Budapest, NKE Szolgáltató Kft., 2014, ISBN 978-615-5305-80-1

Gyüsi László: *Előszó*. In: *Magyary Zoltán – Kiss István: A közigazgatás és az emberek*. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról. Hasonmás kötet. Budapest, Nemzeti Közszerzési és Tankönyv Kiadó, 2010, ISBN 978-963-08-5567-9

In memoriam Magyary Zoltán. *Bonum Publicum*, 2015/3., márciusi szám.

Keresztesi József: *Bemutatkozik a Tatai Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság*. Tata, 1998.

Kiss István: *Így láttam Magyary Zoltánt*. A Tatai Népfőiskola (1940–44) emlékeiből. Tata, 1987.

Lovász János: *Magyary Zoltán és a tatai medence*. A Tatai Népfőiskola (1940–44) emlékeiből. Tata, 1987.

Lőrincz Lajos: *Magyary Zoltán helye a magyar közigazgatás-tudományban*. Magyary Zoltán emlékkötet. Budapest, Complex Kiadó, 2010.

Magyary Zoltán: *A Közigazgatás és az emberek. Eredmények és tanulságok*. In: *Magyary Zoltán – Kiss István: A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról*. Hasonmás kötet. Budapest, Nemzeti Közszerzési és Tankönyv Kiadó, 2010.

Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (MP 11.0).

Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program (MP 12.0).

OECD (2015): *Hungary: Towards a Strategic State Approach*. OECD Public Governance Reviews. OECD Publishing.

Pálné Kovács Ilona: *Magyar területi reform és az uniós fejlesztéspolitika*. *Magyar Tudomány*, 2007., 10. szám.

Patyi András – Varga Zs. András: *Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében)*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2012.

Techert Margit rövid bemutatása. In: *Népfőiskolai Hírmondó*, 2013. június.

Verebélyi Imre: *A magyar közigazgatás és a kormányzás alapkérdései Magyary Zoltán életművében*. Magyary Zoltán Emlékkötet. Budapest, Complex kiadó, 2010.

Verebélyi Imre: *A tatai járás közigazgatását vizsgáló 1939. évi ténymegállapító tanulmány tanulságai*. In: Magyary Zoltán – Kiss István: *A közigazgatás és az embe-
rek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról*. Hasonmás kötet. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, 2010.

Internetes hivatkozások

<http://dti.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/311-magyary-zoltan> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

<http://dti.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/311-magyary-zoltan> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

<http://dti.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/311-magyary-zoltan> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

<http://mek.oszk.hu/09600/09618/09618.pdf> (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

<http://dfk-online.sze.hu/images/J%C3%81P/2010/3/Vereb%C3%A9lyi.pdf> (letöltés ideje: 2015. 04. 23.)

<http://uni-nke.hu/hirek/2015/03/24/magyary-zoltanra-emlekeztek>
(letöltés ideje: 2015. 05. 14.)

<http://uni-nke.hu/esemenyek/2015/03/24/magyary-zoltan-tudomanyos-emlekules>
(letöltés ideje: 2015. 05. 17.)

www.elte.hu/hir?id=NW-6725 (letöltés ideje: 2015. 05. 15.)

www.kormanyhivatal.hu/hu/komarom-esztergom/hirek/magyary-zoltan-halalanak-evforduloja-alkalmabol-tartottak-emlekkonferenciat (letöltés ideje: 2015. 05. 14.)

http://kth.uni-nke.hu/uploads/media_items/meghivo_2015_03_25_hereg.original.pdf
(letöltés ideje: 2015. 05. 15.)

<http://kth.uni-nke.hu/esemenyek/2015/03/24/megemlekezes-magyary-zoltan-es-techert-margit-halalanak-70-evfordulojarol> (letöltés ideje: 2015. 05. 16.)

www.bm-tt.hu/cuccok/letolt/konyvjelzo/mztan14.pdf (letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

www.egeszsegprogram.eu/nemzeti_egyuttmukodes_programja.pdf
(letöltés ideje: 2015. 04. 22.)

www.jaras.info.hu/jaras/tervezetek-koncepcioik-a-jarasrol-a-polgari-korban
(letöltés ideje: 2015. 04. 24.)

http://hetfa.hu/wp-content/uploads/2012/02/JARAS_osszefoglalo_tanulmany.pdf
(letöltés ideje: 2015. 04. 25.)

www.terport.hu/vezercikkek/jarasok-kialakitasa-a-kozigazgatasi-reform-kereteben-2013-tol (letöltés ideje: 2015. 04. 25.)

- www.manorka.net/hu/projektpartnerek/koezigazgatasi-es-igazsaguegyi-miniszterium-kim/ (letöltés ideje: 2015. 04. 27.)
- www.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/teruleti-kozigazgatasert-felelos-allamtitkar/hirek/a-teruleti-kozigazgatas-jovoje (letöltés ideje: 2015. 04. 27.)
- www.mzsvktata.hu/szocikkek/kissistvan.pdf, (letöltés ideje: 2015. 05. 13.)
- www.otk.hu/cd01/2szek/dr%C3%A9gelyi%20zolt%C3%A1n.htm (letöltés ideje: 2015. 05. 06.)
- www.etudasportal.gov.hu/download/attachments/14975154/Integr%C3%A1lt+%C3%BCgyf%C3%A9szolg%C3%A1lat+kialak%C3%ADt%C3%A1sa.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)
- http://kab2.uni-nke.hu/downloads/KAB2_5Modul_2-3-4.nap_anyag_gyakorlati_resz.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 08.)
- http://nmkh.hu/nmkh26/images/dokumentumok/2014/Koordinacio/gyintzs_az_j_tpus_msodik_genercis_kormnyablakban-1.pptx (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)
- <http://kormanyablak.hu/hu/a-kormanyablakokrol> (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)
- www.kormanyhivatal.hu/hu/jasz-nagykun-szolnok/hirek/az-uj-tipusu-kormanyablak-okrol-beszelt-a-kormany megbizott-a-szolnok-televizioban (letöltés ideje: 2015. 05. 07.)
- www.jaras.info.hu/jarasi-kormanyablakok (letöltés ideje: 2015. 05. 10.)
- www.magyar.webnode.hu/a-tarsasag-multja/ (letöltés ideje: 2015. 05. 11.)
- www.nepfoiskola.hu/userfiles/Magyar.pdf (letöltés ideje: 2015. 05. 12.)
- www.tata.hu/621/magyar_zoltan_nepfoiskolai_tarsasag (letöltés ideje: 2015. 05. 10.)
- <http://hirlevel.egov.hu/2014/03/23/szolnokon-is-megnyilt-a-masodik-generacios-kormanyablak/> (letöltés ideje: 2014. 10. 05.)
- www.hir24.hu/belfold/2012/05/08/plazaba-koltozik-a-kormanyhivatal/ (letöltés ideje: 2014. 11. 20.)

Jogszabályok

- 1299/2011. (IX. 1.) kormányhatározat a járások kialakításáról.
- 218/2012. (VIII. 13.) kormányrendelet a járási (fővárosi kerületi) kormányhivatalokról.
- 515/2013. (XII. 30.) kormányrendelet a kormányablakokról.
- 86/2015. (IV. 9.) kormányrendelet a kormányablakokról szóló 515/2013. (XII. 30.) kormányrendelet módosításáról.

